

ترکیب مدل های پارامتریک و ناپارامتریک برای رتبه بندی شرکت های توزیع برق

محمد علی آزاده، محسن صادق عمل نیک و هاشم عمرانی

چکیده: در این مقاله، الگویی جامع برای ارزیابی عملکرد و رتبه بندی شرکت های توزیع برق معرفی می شود. در رویکرد پیشنهادی، مدل های تحلیل پوششی داده ها (Data Envelopment Analysis) بعنوان مدلی ناپارامتریک و حداقل مربعات معمولی تصحیح شده (Corrected Ordinary Least Squares) بعنوان مدلی پارامتریک، توسط مدل تحلیل مولفه های اصلی (Principal Component Analysis) با هم ترکیب می شوند تا رتبه های دقیق شرکت های توزیع برق بدست آید.

در این روش، ابتدا درجات کارایی شرکت های توزیع برق ایران را با استفاده از مدل های تحلیل پوششی داده ها (DEA) و حداقل مربعات معمولی تصحیح شده (COLS) بدست می آوریم و سپس جواب های حاصل از دو مدل DEA و COLS بعنوان شاخص های ورودی در مدل تحلیل مولفه های اصلی (PCA) مورد استفاده قرار می یزند. در این مقاله، ۳۸ شرکت توزیع برق در ایران را با استفاده از رویکرد پیشنهادی رتبه بندی می کنیم و سپس جواب های حاصل را با استفاده از رویکرد میانگین هندسی درجات کارایی حاصل از مدل های DEA و COLS تصدیق و تعیین اعتبار می کنیم.

واژه های کلیدی: رتبه بندی، تحلیل پوششی داده ها، حداقل مربعات معمولی تصحیح شده، تحلیل مولفه های اصلی

۱. مقدمه

امروزه تخمین درجه کارایی و رتبه بندی دقیق شرکت های توزیع برق، بدلیل روند حرکتی صنعت برق به سوی تجدید ساختار و خصوصی سازی، مورد توجه سیاست گذاران بخش انرژی قرار گرفته است. درجات کارایی و رتبه های حاصل، در قانونگذاری شبکه های توزیع برق برای رگولاتورها اهمیت زیادی دارند، زیرا این اعداد برای قانونگذاری در روش سقف قیمتی^۲ مورد استفاده قرار می گیرند. برای تخمین درجات کارایی و رتبه بندی شرکت های توزیع برق، از مدل های مختلفی استفاده می کنند که می توان به تحلیل پوششی

داده ها، حداقل مربعات معمولی، تحلیل مرز تصادفی^۳ و ... اشاره کرد. جواب های حاصل از مدل های مختلف با هم متفاوت است و در حقیقت، هر مدل به یک درجه کارایی و رتبه خاص برای هر شرکت توزیع برق منجر می شود.

به همین دلیل ترکیب این مدل ها و بدست آوردن رتبه دقیق شرکت ها، چالش مهمی برای محققین به شمار می رود. تاکنون مطالعات زیادی برای تخمین درجه کارایی و رتبه بندی شرکت های توزیع برق بعمل آمده است. در بعضی از این مطالعات، فقط از مدل DEA برای تخمین درجه کارایی و رتبه بندی شرکت های توزیع برق استفاده شده است و از مدل های دیگر هیچ استفاده ای نشده است.

در این مقالات فرض بر این است که مدل DEA به جواب های قابل استنادی منتهی می شود و لزومی به استفاده از مدل های دیگر نیست. از مطالعات مهم در این زمینه می توان به مقایسه کارایی تکنیکی و کارایی هزینه ای شرکت های برق ژاپنی و آمریکایی توسط گوتو و تیشویشی، تخمین درجه کارایی و بهره وری شرکت های

مقاله در تاریخ ۸۵/۹/۱۰ واصل، و در تاریخ ۸۶/۲/۳۱ به تصویب نهایی رسیده است.

دکتر محمد علی آزاده، گروه مهندسی صنایع، دانشکده فنی دانشگاه تهران،
azazadeh@ut.ac.ir

محمد صادق عمل نیک، گروه مهندسی صنایع، دانشکده فنی دانشگاه تهران،
amalnick@ut.ac.ir

هاشم عمرانی، کارشناس ارشد مهندسی صنایع، دانشکده فنی دانشگاه تهران،
omrani@engmail.ut.ac.ir

³ Stochastic Frontier Analysis

² Price-cap

نتایج خروجی، در بخش ۴ نتایج ترکیب مدل‌های DEA و COLS توسط مدل PCA و در بخش ۵ جمع بندی و نتیجه گیری آمده است.

۲. الگوی پیشنهادی

الگوی پیشنهادی بر اساس مدل‌های DEA، COLS و PCA قرار دارد. به همین دلیل در ادامه این سه مدل بطور مختصر شرح داده می‌شوند و سپس الگوی پیشنهادی تشریح می‌گردد.

۲-۱. تحلیل پوششی داده‌ها (DEA)

مدل DEA یک مدل ناپارامتریک است که برای تخمین درجه کارایی و رتبه بندی شرکت‌ها بکار می‌رود. مدل‌های DEA می‌توانند ورودی گرا یا خروجی گرا باشند و همچنین می‌توانند بصورت مدل‌های بازده ثابت نسبت به مقیاس^۴ (CRS) و یا بازده متغیر نسبت به مقیاس^۵ (VRS) مشخص شوند. مدل‌های خروجی گرا با توجه به مقادیر فاکتورهای ورودی، خروجی را بیشینه می‌کنند، بر عکس مدل‌های ورودی گرا با توجه به سطح داده شده خروجی، فاکتورهای ورودی را کمینه می‌کنند [۱۴].

مدل DEA ورودی گرای CRS را می‌توان با معادله (۱) بیان کرد:

$$\min \theta_{jo}$$

s.t:

$$\theta_{jo} x_{ijo} = \sum_{j=1}^n \lambda_j x_{ij} + s_i^-, \quad i = 1, 2, \dots, m$$

$$y_{rjo} = \sum_{j=1}^n \lambda_j y_{rj} - s_r^+ \quad r = 1, 2, \dots, s \quad (1)$$

$$\lambda_j, s_i^-, s_r^+ \geq 0 \quad \forall j$$

توسط معادله (۱)، درجه کارایی زامین شرکت در یک نمونه N شرکتی با استفاده از مدل‌های CRS محاسبه می‌شود. در معادله (۱)، e_{jo} درجه کارایی شرکت O و λ یک بردار $N \times 1$ از ثابت هاست. اگر شرکت‌ها از M ورودی و S خروجی استفاده کنند، در این صورت X و Y به ترتیب نشان دهنده ماتریس‌های ورودی $M \times N$ و خروجی $S \times N$ می‌باشند.

بردارهای ستونی خروجی برای آامین شرکت به ترتیب بوسیله x_i و y_j نمایش داده می‌شوند. اگر به مدل DEA بالا، معادله

$$\sum_{j=1}^n \lambda_j = 1$$

را اضافه کنیم به مدل DEA ورودی گرا با بازده متغیر

نسبت به مقیاس می‌رسیم. مدل DEA خروجی گرا با بازده ثابت نسبت به مقیاس هم بصورت (۲) نوشته می‌شود که با اضافه

توزیع برق نیروژ توسط فورسند و کیتلسن، ارزیابی عملکرد شرکت‌های توزیع برق برزیل توسط رسنده، مقایسه کارایی شرکت‌های توزیع برق در چند کشور اروپایی توسط ادواردسن و فورسند و ارزیابی عملکرد شرکت‌های توزیع برق انگلستان از نظر کارایی هزینه‌ای توسط جیاناکیس و همکاران اشاره کرد [۵،۲،۳،۴].

در بعضی دیگر از مطالعات، از مدل‌های مختلف برای بدست آوردن درجه کارایی و رتبه‌بندی شرکت‌های توزیع برق استفاده شده است و سپس برای بررسی نزدیکی رتبه‌های حاصل از روش‌های مختلف، ضریب همبستگی اسپیرمن بکار رفته است. از مطالعات مهم در این بخش می‌توان به مقایسه DEA بعنوان یک روش ناپارامتریک و مدل‌های اقتصاد سنجی بعنوان روش‌های پارامتریک برای تخمین درجه کارایی شرکت‌های توزیع برق در کشورهای آمریکای جنوبی اشاره کرد [۶]. از مطالعات مهم دیگر، می‌توان به تخمین درجات کارایی شرکت‌های توزیع برق اروپایی با استفاده از مدل‌های DEA، SFA و COLS و مقایسه این مدل‌ها با هم اشاره کرد [۷]. در سایر صنایع نیز مطالعات زیادی برای ارزیابی عملکرد و رتبه بندی واحدهای فعال در صنعت صورت پذیرفته است که در آنها مدل‌های مختلف ارزیابی عملکرد با هم ترکیب شده‌اند. از مهمترین این مطالعات می‌توان به مطالعه ژو اشاره کرد که در آن مدل DEA توسط مدل تحلیل مولفه‌های اصلی (PCA) تصدیق و تعیین اعتبار شده است [۸].

از مطالعات دیگر می‌توان به مقایسه مدل‌های COLS و DEA در تخمین کارایی مدارس توسط بیفلکو و برت اشنایدر و تخمین کارایی صنعت ماهیگیری اسپانیا با مدل‌های DEA، SFA، داده‌های تابلوی^۱ و توابع فاصله^۲ توسط هیررو اشاره کرد [۹ و ۱۰]. در بعضی دیگر از مطالعات، مدل‌های DEA و PCA برای بدست آوردن یک مدل یکپارچه DEA-PCA مورد استفاده قرار گرفته‌اند. از مطالعات مهم این دسته می‌توان به بکارگیری مدل PCA برای انتخاب متغیرهای مورد استفاده در DEA توسط آلدو و گولنای و انتخاب بهترین مدل DEA توسط مدل PCA اشاره کرد [۱۱ و ۱۲]. با این وجود، تحقیقات کمی در مورد ترکیب نتایج خروجی مدل‌های ارزیابی عملکرد بعمل آمده است.

از مطالعات مهم در این زمینه می‌توان به مطالعه کوبلی و پرلمان اشاره کرد که در آن نتایج خروجی مدل‌های DEA، COLS و برنامه ریزی خطی پارامتریک^۳ (PLP) با هم ترکیب شده‌اند [۱۳]. در این مقاله نتایج خروجی مدل‌های DEA و COLS توسط مدل PCA با هم ترکیب می‌شوند و رتبه‌های نهایی شرکت‌های توزیع برق ایران بدست می‌آیند. این مقاله بصورت زیر سازمان دهی شده است: در بخش ۲ روش پیشنهادی شرح داده می‌شود. در بخش ۳ داده‌ها و

¹ Panel Data

² Distance Functions

³ Parametric Linear Programmig

⁴ Constant to Return

⁵ Variable to Return

OLS) بطوریکه تابع تخمین زده شده از مرکز به روی مرز شیفت پیدا کند. درجه کارایی شرکت‌ها در مدل COLS بصورت تابع نمای از مقدار باقیمانده تصحیح شده بدست می‌آید. برای تخمین COLS در حالت خروجی گرا هم به همین طریق عمل می‌کنیم [۱۳، ۱۶].

۲-۳. تحلیل مولفه‌های اصلی (PCA)

تحلیل مولفه‌های اصلی یک روش آماری است که بطور گسترده ای برای رتبه بندی و ارزیابی عملکرد دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها، بانک‌ها و ... بکار می‌رود. هدف اصلی PCA کاهش شاخص‌ها و تعریف و شناسایی مجموعه‌ای از شاخص‌های جدید است که به آنها مولفه‌های اصلی می‌گویند. فرض کنیم که n شرکت و p شاخص را داشته باشیم و بخواهیم رتبه‌بندی را براساس این شاخص‌ها انجام دهیم. در روش PCA اولین مولفه اصلی را به صورت زیر خواهیم داشت:

$$PC_1 = a_{11}d_1 + \dots + a_{1p}d_p \quad (5)$$

که d_1 مقدار شاخص اول برای شرکت اول می‌باشد. هر تابع خطی به شکل فوق، یک مولفه و یا یک جنبه خاصی از مجموع مشخصه‌ها می‌باشد که این مولفه‌های اصلی با واریانس مربوطه ارزیابی می‌گردند. هر قدر مولفه‌ها واریانس بیشتری داشته باشند اهمیت بالاتری دارند و به صورت زیر به ترتیب اهمیت مرتب می‌شود:

$$Var(PC_1) > Var(PC_2) > \dots > Var(PC_p) \quad (6)$$

برای آشنایی با روش PCA می‌توان به منابع مرتبط رجوع کرد و در اینجا فقط خلاصه مراحل محاسبه مولفه‌های اصلی شرح داده می‌شود [۸].

- ۱- به منظور یکنواخت کردن مقیاس شاخص‌ها آنها را استاندارد می‌کنیم.
- ۲- بردار میانگین نمونه و ماتریس کوواریانس را از روی روابط (۷) و (۸) حساب می‌کنیم.

$$\bar{d} = (\bar{d}_1, \dots, \bar{d}_p)_{1 \times p} \quad (7)$$

که در رابطه بالا $\bar{d}_k = 1/n \sum_{j=1}^n d_k^j$ می‌باشد.

$$S = (s_{kq})_{p \times p} = \frac{1}{n-1} (D - \bar{D})^T (D - \bar{D}) \quad (8)$$

که ماتریس D بصورت $D = (d_1, d_2, \dots, d_p)_{n \times p}$ می‌باشد.

- ۳- ماتریس همبستگی نمونه را بصورت (۹) محاسبه می‌کنیم که $C_1 / \sqrt{s_{jj}}$ یک ماتریس قطری $p \times p$ با k امین عنصر قطری $1 / \sqrt{s_{jj}}$ ($k = 1, \dots, p$) می‌باشد:

شدن $\sum_{j=1}^n \lambda_j = 1$ ، این مدل به مدل DEA خروجی گرا با بازده متغیر نسبت به مقیاس تبدیل می‌شود.

$$\max \phi_{jo}$$

s.t:

$$x_{ijo} = \sum_{j=1}^n \lambda_j x_{ij} + s_i^-, \quad i = 1, 2, \dots, m$$

$$\phi_{jo} y_{rjo} = \sum_{i=1}^n \lambda_j y_{rj} - s_r^+ \quad r = 1, 2, \dots, s \quad (2)$$

$$\lambda_j, s_i^-, s_r^+ \geq 0 \quad \forall j$$

۲-۲. حداقل مربعات معمولی تصحیح شده (COLS)

حداقل مربعات معمولی تصحیح شده، یکی از مدل‌هایی است که برای محاسبه کارایی شرکت‌ها بکار می‌رود. مدل COLS، یک مدل پارامتریک مرزی است که برای محاسبه درجات کارایی از آنالیزهای رگرسیون استفاده می‌کند [۱۵]. در حقیقت این مدل در حالت چند ورودی- چند خروجی برای تخمین تابع فاصله بکار می‌رود [۱۶]. برای تخمین تابع فاصله از فرم‌های مختلفی استفاده می‌شود که می‌توان به فرم تابع کاب- داگلاس، لگاریتمی- خطی، ترانسلوگ و ... اشاره کرد. در بیشتر مطالعات و تحقیقات از فرم تابع ترانسلوگ استفاده می‌شود [۱۰، ۱۳، ۱۷]. تابع فاصله ورودی گرای ترانسلوگ شامل M خروجی و K ورودی را با اعمال شروط تقارن و همگنی می‌توان بصورت (۳) نمایش داد:

$$\ln(D_i / x_X) = \alpha_0 + \sum_{m=1}^M \alpha_m \ln \sum_{n=1}^M \sum_{i=1}^M \alpha_{nm} \ln y_{mi} \ln y_{ni} + \sum_{k=1}^{K-1} \beta_k \ln x_{ki}^* + \frac{1}{2} \sum_{k=1}^{K-1} \sum_{l=1}^{K-1} \beta_{kl} \ln x_{ki}^* \ln x_{li}^* + \sum_{k=1}^{K-1} \sum_{m=1}^M \delta_{km} \ln x_{ki}^* \ln y_{mi} \quad i=1, \dots, N \quad (3)$$

که در معادله بالا i نشان دهنده آمین شرکت و $x_k^* = x_k / x_K$ می‌باشد. معادله بالا را می‌توان بصورت معادله (۴) نوشت:

$$-\ln(x_{Ki}) = TL(x_i / x_{Ki}, y_i, \alpha, \beta, \delta) - \ln(D_{ii}) \quad (4)$$

$$i = 1, \dots, N$$

تابع COLS در دو مرحله حل می‌شود. در مرحله اول تابع ترانسلوگ بالا را با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی^۱ (OLS) تخمین می‌زنیم و عامل " $-\ln(D_{ii})$ " را بعنوان خطای تصادفی در نظر می‌گیریم. در مرحله دوم پارامتر ثابت حاصل از تخمین OLS (α_0) را تصحیح می‌کنیم (بوسیله جمع با بزرگترین باقی‌مانده مثبت

¹ Ordinary Least Square

$$d'_{i,(m \times s)+1} = \sum_{j=1}^n d_{ij} \quad i = 1, \dots, n \quad (12)$$

• در هنگام رتبه بندی مهم است که عملکرد هر DMU نسبت به DMU های دیگر در نمونه ارزیابی شود. به منظور گنجاندن این ویژگی در PCA، ماتریس جدید $D'' = [d''_{ij}]$ معرفی می شود که در آن همه عناصر هر ستون از ماتریس D' بر کمترین مقدار آن ستون تقسیم می شوند. بنابراین هر عنصر در هر ستون k از ماتریس D'' نشان دهنده عملکرد هر DMU نسبت به i امین ورودی و r امین خروجی است، هنگامی که با ضعیف ترین DMU در همان متغیر مقایسه می شود. بعد از اعمال اصلاحات بالا، فرآیند PCA روی ماتریس D'' بجای D صورت می گیرد. الگوی پیشنهادی در شکل ۱ نشان داده شده است. همانطور که از شکل مشخص است اولین گام، انتخاب متغیرهای ورودی و خروجی است. عدم انتخاب صحیح متغیرها برای ارزیابی باعث می شود که نتایج حاصل از مقایسه شرکتها معتبر نباشند. هنوز هیچ اجماعی در بین شرکت های توزیع مختلف برای انتخاب بهترین متغیری که بتواند عملکرد این شرکتها را بخوبی نشان دهد، وجود ندارد [۷]. در بعضی موارد از یک متغیر هم بعنوان ورودی و هم بعنوان خروجی استفاده شده است [۱۹]. تحقیقات اخیر صورت گرفته در زمینه تخمین کارایی شرکت های توزیع برق نشان می دهد که پر استفاده ترین متغیرهای ورودی هزینه های عملیاتی، طول خطوط شرکت، ظرفیت ترانسفورماتورها و تعداد کارکنان می باشند. همچنین پر استفاده ترین متغیرهای خروجی هم انرژی فروخته شده، تعداد مشترکین و ناحیه تحت پوشش شرکت هستند که بیشترین دفعات کاربرد را از طرف محققین به خود اختصاص داده اند [۱۹]. در حقیقت طول خطوط و ظرفیت ترانسفورماتورها بیانگر هزینه های سرمایه ای شرکت می باشند و چون معمولاً داده های هزینه ای در دسترس نمی باشند برای بررسی عملکرد شرکتها از آنها استفاده می شود. متغیرهای ورودی مورد استفاده در این مقاله، طول خطوط شبکه، ظرفیت ترانسفورماتورها و تعداد کارکنان و همچنین متغیرهای خروجی مورد استفاده هم فروش برق و تعداد مشترکین می باشند. این متغیرها بیشترین کاربرد را در مطالعات انجام شده قبلی داشته اند. پس از انتخاب متغیرهای ورودی / خروجی، شاخص های مورد استفاده در روش PCA از طریق تقسیم خروجی بر ورودی بدست می آیند. با تقسیم خروجیها بر ورودیها، شش شاخص جدید بصورت زیر بدست می آیند:

$d_1 =$ فروش برق بر تعداد کارکنان، $d_2 =$ فروش برق بر طول خطوط شبکه، $d_3 =$ فروش برق بر ظرفیت ترانسفورماتورها،

$$\bar{d} = (\bar{d}_1, \dots, \bar{d}_p)_{1 \times p} \quad (17)$$

که در رابطه بالا $\bar{d}_k = 1/n \sum_{j=1}^n d_k^j$ می باشد.

$$R = C_1 / \sqrt{s_{kk}} \cdot S \cdot C_1 / \sqrt{s_{kk}} \quad (9)$$

۴- مقادیر ویژه و بردارهای ویژه ماتریس فوق را بدست می آوریم. معادله $|R - \lambda I_p| = 0$ را حل می کنیم که در آن I_p یک ماتریس همانی می باشد. p ریشه مشخصه مرتب شده را با شرط $\sum_{i=1}^p \lambda_i = p$ و $\lambda_1 \geq \dots \geq \lambda_p$ بدست آورده و همچنین p بردار ویژه مرتبط با آن مقادیر ویژه را نیز (l_1^k, \dots, l_p^k) ($k = 1, \dots, p$) محاسبه می کنیم. بردارهای ویژه فوق، مولفه های اصلی PC_k را می سازند و مولفه های بردار ویژه به ترتیب سازنده ضرایب در هر مولفه اصلی متناظر می باشند.

$$PC_k = \sum_{q=1}^p l_q^k \hat{d}_q^j \quad k = 1, \dots, p \quad (10)$$

که در معادله (۱۰) \hat{d}_q^j مقادیر استاندارد شده d_q^j می باشند. ۵- وزن های مولفه های اصلی w_k و رتبه های PCA را برای هر DMU که با Z_j نشان داده می شود با استفاده از (۱۱) محاسبه می نمایم (Z_j رتبه j امین DMU را می دهد):

$$w_k = \lambda_k / \sum_{k=1}^p \lambda_k \quad k = 1, 2, \dots, p \quad (11)$$

$$Z_j = \sum_{k=1}^M w_k \cdot PC_k^{(j)} = \sum_{k=1}^p \tilde{w}_q \hat{d}_q^j \quad j = 1, 2, \dots, n$$

که در رابطه (۱۱)، $\tilde{w}_q = \sum_{k=1}^p w_k l_q^k$ ($q = 1, \dots, p$) وزن های

تجمعی می باشد. بعلاوه علامت w_k از روی علامت ضرایب PC_k مشخص می شود.

پرمچاندرا روش رتبه بندی ژو را اصلاح نمود [۱۸]. در روش ژو دو جنبه از رتبه بندی مد نظر قرار نمی گیرد:

(i) عملکرد کلی یک DMU نسبت به همه متغیرهای d_{ij}^j

(ii) عملکرد یک DMU خاص نسبت به یک متغیر d_{ij}^j وقتی که با سایر DMU های نمونه مقایسه می شود.

برای حل مشکلات بالا، پرمچاندرا روش ژو را بطریق زیر اصلاح نمود:

• ماتریس D با اضافه کردن متغیر دیگری اصلاح می شود و ماتریس D' نام می گیرد. عناصر d'_{ij} این متغیر برای هر DMU مساوی با مجموع عناصر اولین سطر $m \times s$ از ماتریس D می باشند:

• ماتریس D با اضافه کردن متغیر دیگری اصلاح می‌شود و ماتریس D' نام می‌گیرد. عناصر d'_{ij} این متغیر برای هر DMU مساوی با مجموع عناصر اولین سطر $m \times s$ از ماتریس D می‌باشند:

$$d'_{i,(m \times s)+1} = \sum_{j=1}^n d_{ij} \quad i = 1, \dots, n \quad (12)$$

• در هنگام رتبه‌بندی مهم است که عملکرد هر DMU نسبت به DMU های دیگر در نمونه ارزیابی شود. به منظور گنجاندن این ویژگی در PCA، ماتریس جدید $D'' = [d''_{ij}]$ معرفی می‌شود که در آن همه عناصر هر ستون از ماتریس D' بر کمترین مقدار آن ستون تقسیم می‌شوند. بنابراین هر عنصر در هر ستون k از ماتریس D'' نشان‌دهنده عملکرد هر DMU نسبت به i امین ورودی و r امین خروجی است، هنگامی که با ضعیف‌ترین DMU در همان متغیر مقایسه می‌شود. بعد از اعمال اصلاحات بالا، فرآیند PCA روی ماتریس D'' بجای D صورت می‌گیرد.

الگوی پیشنهادی در شکل ۱ نشان داده شده است. همانطور که از شکل مشخص است اولین گام، انتخاب متغیرهای ورودی و خروجی است. عدم انتخاب صحیح متغیرها برای ارزیابی باعث می‌شود که نتایج حاصل از مقایسه شرکت‌ها معتبر نباشند. هنوز هیچ اجماعی در بین شرکت‌های توزیع مختلف برای انتخاب بهترین متغیری که بتواند عملکرد این شرکت‌ها را بخوبی نشان دهد، وجود ندارد [۷].

در بعضی موارد از یک متغیر هم بعنوان ورودی و هم بعنوان خروجی استفاده شده است [۱۹]. تحقیقات اخیر صورت گرفته در زمینه تخمین کارایی شرکت‌های توزیع برق نشان می‌دهد که پراستفاده‌ترین متغیرهای ورودی هزینه‌های عملیاتی، طول خطوط شرکت، ظرفیت ترانسفورماتورها و تعداد کارکنان می‌باشند. همچنین پراستفاده‌ترین متغیرهای خروجی هم انرژی فروخته شده، تعداد مشترکین و ناحیه تحت پوشش شرکت هستند که بیشترین دفعات کاربرد را از طرف محققین به خود اختصاص داده اند [۱۹]. در حقیقت طول خطوط و ظرفیت ترانسفورماتورها بیانگر هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت می‌باشند و چون معمولاً داده‌های هزینه‌ای در دسترس نمی‌باشند برای بررسی عملکرد شرکت‌ها از آنها استفاده می‌شود.

متغیرهای ورودی مورد استفاده در این مقاله، طول خطوط شبکه، ظرفیت ترانسفورماتورها و تعداد کارکنان و همچنین متغیرهای خروجی مورد استفاده هم فروش برق و تعداد مشترکین می‌باشند. این متغیرها بیشترین کاربرد را در مطالعات انجام شده قبلی داشته‌اند. پس از انتخاب متغیرهای ورودی / خروجی، شاخص‌های مورد استفاده در روش PCA از طریق تقسیم خروجی بر ورودی بدست می‌آیند. با تقسیم خروجی‌ها بر ورودی‌ها، شاخص جدید بصورت زیر بدست می‌آیند:

$$S = (s_{kq})_{p \times p} = \frac{1}{n-1} (D - \bar{D})^T (D - \bar{D}) \quad (8)$$

که ماتریس D بصورت $D = (d_1, d_2, \dots, d_p)_{n \times p}$ می‌باشد.

۳- ماتریس همبستگی نمونه را بصورت (۹) محاسبه می‌کنیم که $C_1 / \sqrt{s_{jj}}$ یک ماتریس قطری $p \times p$ با k امین عنصر قطری $1 / \sqrt{s_{jj}}$ ($k = 1, \dots, p$) می‌باشد:

$$R = C_1 / \sqrt{s_{kk}} \cdot S \cdot C_1 / \sqrt{s_{kk}} \quad (9)$$

۴- مقادیر ویژه و بردارهای ویژه ماتریس فوق را بدست می‌آوریم.

معادله $|R - \lambda I_p| = 0$ را حل می‌کنیم که در آن I_p یک ماتریس همانی می‌باشد. p ریشه مشخصه مرتب شده را با شرط $\lambda_1 \geq \dots \geq \lambda_p$ و $\sum_{i=1}^p \lambda_i = p$ بدست می‌آوریم و همچنین p بردار ویژه مرتبط با آن مقادیر ویژه را (l_1^k, \dots, l_p^k) ($k = 1, \dots, p$) بدست می‌آوریم. بردارهای ویژه فوق، مولفه‌های اصلی PC_k را می‌سازند و مولفه‌های بردار ویژه به ترتیب سازنده ضرایب در هر مولفه اصلی متناظر می‌باشند.

$$PC_k = \sum_{q=1}^p l_q^k \hat{d}_q^j \quad k = 1, \dots, p \quad (10)$$

که در معادله (۱۰) \hat{d}_q^j مقادیر استاندارد شده d_q^j می‌باشند.

۵- وزن‌های مولفه‌های اصلی w_k و رتبه‌های PCA را برای هر DMU که با Z_j نشان داده می‌شود با استفاده از (۱۱) محاسبه می‌نمایم (Z_j رتبه j امین DMU را می‌دهد):

$$w_k = \lambda_k / \sum_{k=1}^p \lambda_k \quad k = 1, 2, \dots, p \quad (11)$$

$$Z_j = \sum_{k=1}^M w_k \cdot PC_k^{(j)} = \sum_{k=1}^p \tilde{w}_k \hat{d}_q^j \quad j = 1, 2, \dots, n$$

که در رابطه (۱۱)، $\tilde{w}_q = \sum_{k=1}^p w_k l_q^k$ ($q = 1, \dots, p$) وزن‌های

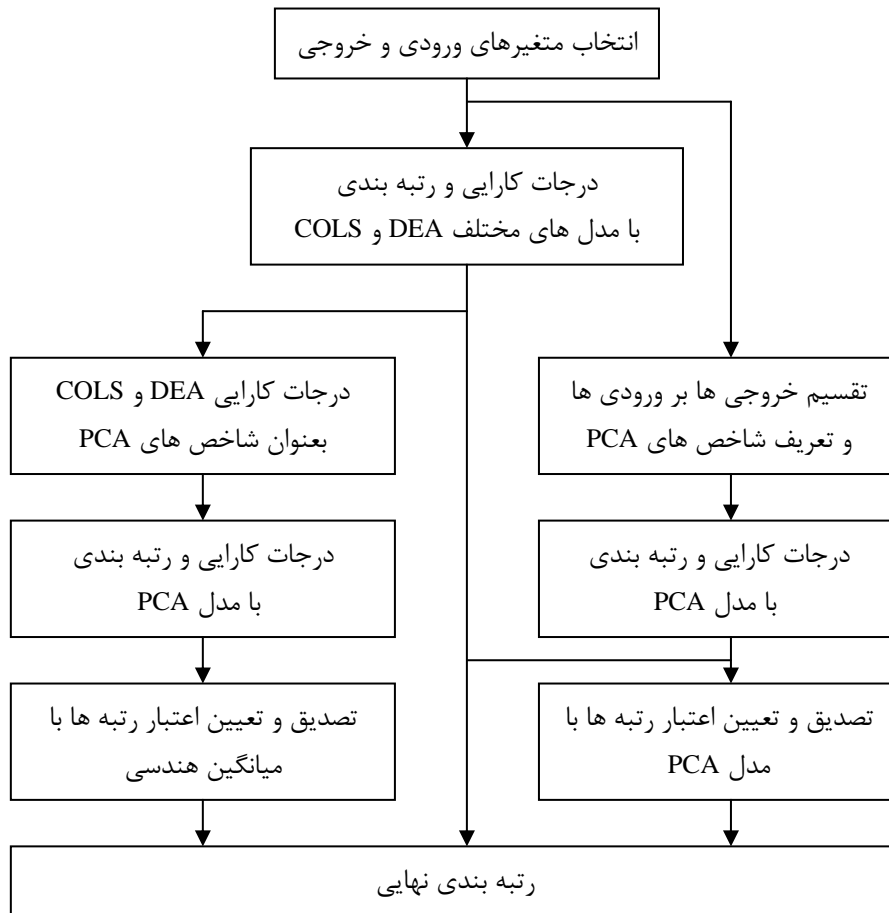
تجمعی می‌باشد. بعلاوه علامت w_k از روی علامت ضرایب PC_k مشخص می‌شود. پرمایند را روش رتبه بندی ژو را اصلاح نمود [۱۸]. در روش ژو دو جنبه از رتبه بندی مد نظر قرار نمی‌گیرد:

(i) عملکرد کلی یک DMU نسبت به همه متغیرهای d_{ir}^j

(ii) عملکرد یک DMU خاص نسبت به یک متغیر d_{ir}^j وقتی که با سایر DMU های نمونه مقایسه می‌شود. برای حل مشکلات بالا، پرمایند را روش ژو را بطریق زیر اصلاح نمود:

مشترکین بر تعداد کارکنان، d_5 = تعداد مشترکین بر طول خطوط شبکه، d_6 = تعداد مشترکین بر ظرفیت ترانسفورماتورها

d_1 = فروش برق بر تعداد کارکنان، d_2 = فروش برق بر طول خطوط شبکه، d_3 = فروش برق بر ظرفیت ترانسفورماتورها، d_4 = تعداد

شکل ۱. الگوی پیشنهادی بر اساس ترکیب مدل های DEA و COLS توسط مدل PCA

همان درجات کارایی حاصل از مدل های پارامتریک و ناپارامتریک می باشند و این شاخص ها ماهیت افزایشی دارند. بعبارت دیگر اگر برای شرکتی مقدار درجات کارایی حاصل از مدل های مختلف DEA و COLS نزدیک به مرز کارایی باشد، این شرکت در رتبه بندی نهایی توسط مدل PCA رتبه بهتری خواهد داشت. برای تصدیق و تعیین اعتبار رتبه بندی حاصل، از روش ترکیب نتایج خروجی DEA و COLS توسط میانگین هندسی استفاده می شود که در مطالعات قبلی بکار رفته است [۱۳].

۳. داده ها و نتایج

در این بخش الگوی پیشنهادی را برای شرکت های توزیع برق ایران اجرا می کنیم. برای بدست آوردن رتبه های نهایی، از هشت مدل DEA، سه مدل COLS و چهار مدل PCA استفاده می کنیم. در جدول ۱ خلاصه ای از داده های موجود، در جدول ۲ مدل های DEA و COLS مورد استفاده و در جدول ۳ مدل های PCA مورد استفاده آورده شده اند.

با استفاده از متغیرهای ورودی و خروجی اولیه، واحدهای مورد نظر در هر سال توسط روش های DEA و COLS رتبه بندی می شوند. سپس جواب رتبه های حاصل از دو روش DEA و COLS توسط روش PCA تصدیق و تعیین اعتبار می شوند. باید توجه کرد که هر کدام از مدل های DEA و COLS به یک رتبه بندی خاص منجر می شوند و امکان دارد که رتبه های حاصل از یک مدل با مدل دیگر همبستگی زیادی نداشته باشند.

در حقیقت هدف از الگوی پیشنهادی، ارائه روشی است که رتبه های حاصل از آن، بیشترین همبستگی را با همه مدل ها داشته باشد و بنابراین برای رتبه بندی نهایی بتواند مورد استفاده قرار گیرد. بدین منظور درجات کارایی حاصل از مدل های DEA و COLS مختلف توسط مدل ترکیب می شوند تا رتبه نهایی هر شرکت بدست آید.

برای ترکیب نتایج مدل های DEA و COLS، درجات کارایی حاصل از این روش ها بصورت شاخص های ورودی PCA مد نظر قرار می گیرند، یعنی شاخص های مورد استفاده در PCA در این مرحله،

جدول ۱. خلاصه‌ای از داده‌های موجود در سال ۱۳۸۳

میانگین	بیشترین	کمترین		
۱۳۳۸۰	۴۷۲۳۷	۴۸۲۹	طول خطوط شبکه (km)	ورودی‌ها
۱۴۹۴/۸۴	۴۰۸۱	۴۵۵	ظرفیت ترانسها (MVA)	
۶۲۴	۱۴۳۹	۲۴۱	تعداد کارکنان	
۲۷۴۳/۷۸	۷۰۰۰/۱	۵۶۳/۰۴	فروش برق (MWh)	خروجی‌ها
۴۸۵/۲۶	۱۰۵۷/۹۰	۱۱۰/۳۸	تعداد مشترکین (×۱۰۰۰)	

جدول ۲. مدل‌های DEA و COLS مورد استفاده

COLS			DEA								حالت
۳	۲	۱	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
		×			×	×			×	×	ورودی‌گرا
×	×		×	×			×	×			خروجی‌گرا
				×		×		×		×	بازده ثابت به مقیاس (CRS)
			×		×		×		×		بازده متغیر به مقیاس (VRS)
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	تعداد کارکنان (X_1)
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	طول خطوط شبکه (X_2)
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	ظرفیت ترانسها (X_3)
×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	فروش برق (Y_1)
	×	×					×	×	×	×	تعداد مشترکین (Y_2)

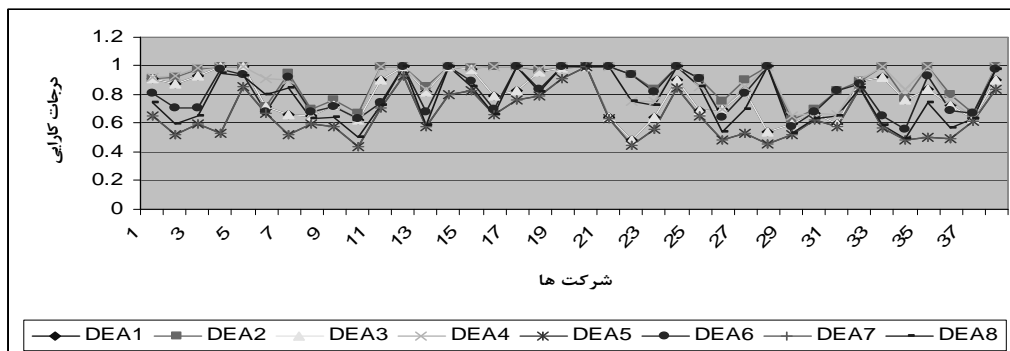
جدول ۳. مدل‌های PCA مورد استفاده

d_6	d_5	d_4	d_3	d_2	d_1	رویکرد		PCA
×	×	×	×	×	×	ژو	۱	
			×	×	×	ژو	۲	
×	×	×	×	×	×	پرماچاندرا	۳	
			×	×	×	پرماچاندرا	۴	

در مدل‌های DEA-5 تا DEA-8، متغیر خروجی تعداد مشترکین را که یک متغیر محیطی است از مدل حذف کرده‌ایم و مدل‌های DEA-1 تا DEA-4 را دوباره اجرا نموده‌ایم. همانگونه که از شکل ۲ مشخص است با حذف متغیر تعداد مشترکین، تعداد شرکت‌های کارای روی مرز در مدل DEA-5 از پنج شرکت به یک شرکت کاهش پیدا می‌کند. بعلاوه مقدار میانگین درجات کارایی هم از ۰/۸۰ (در مدل DEA-1) به ۰/۶۵ (در مدل DEA-5) کاهش پیدا کرده است که نشان دهنده اثر انتخاب متغیرها بر درجات کارایی حاصل از مدل‌ها می‌باشد. برای تخمین پارامترهای مدل‌های COLS از داده‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۳ بصورت داده‌های تابلویی استفاده می‌کنیم. بنابراین ما در حقیقت برای هر متغیر 190 نقطه داده داریم. نتایج تخمین پارامترها در جدول ۴ آمده است.

آزمون‌های t و F و همچنین مقادیر R^2 نشان می‌دهند که خطوط برازش شده برای هر سه مدل خوب می‌باشند. پس از تخمین خط مورد نظر با OLS، برای بدست آوردن درجات کارایی در مدل COLS-1، بزرگترین باقیمانده مثبت و در مدل COLS-2، بزرگترین باقی مانده منفی را پیدا می‌کنیم و خط رگرسیون حاصل را با آن جمع می‌کنیم تا خط COLS بدست آید. سپس درجات کارایی هر شرکت را برای هر سال بطور جداگانه محاسبه می‌کنیم.

درجات کارایی تکنیکی حاصل از مدل‌های DEA مختلف در شکل ۲ نشان داده شده‌اند. میانگین درجات کارایی حاصل از مدل DEA-1، ۰/۸۰ می‌باشد که نشان می‌دهد شرکت‌های توزیع برق ایران کارایی خوبی داشته‌اند. همچنین در این مدل، پنج شرکت روی مرز کارایی قرار دارند و مقدار یک برای درجات کارایی آنها بدست آمده است. برای بررسی ناکارایی مدیریتی، نتایج مدل DEA-2 را بررسی می‌کنیم. همانطور که پیش بینی می‌شود، چون این مدل در حالت بازده متغیر نسبت به مقیاس اجرا شده است تعداد شرکت‌های کارای روی مرز در آن زیاد می‌شوند. نتایج خروجی این مدل نشان می‌دهد که میانگین کارایی مدیریتی برای شرکت‌های توزیع برق ایران ۰/۹۰ می‌باشد که این مقدار از مقدار میانگین مدل DEA-1 بیشتر می‌باشد. در حقیقت در حالت ورودی‌گرا و با تغییر ورودی‌ها می‌توان به میزان ۰/۸۰ کارایی مدیریتی شرکت‌های توزیع برق ایران را بهبود داد. همچنین تعداد شرکت‌های روی مرز در این مدل به ۱۵ شرکت افزایش یافته است. مقایسه نتایج این مدل با مدل DEA-1 نشان می‌دهد که ناکارایی شرکت‌های توزیع برق ایران عمدتاً بدلیل ناکارایی مقیاسی است نه ناکارایی مدیریتی. توجه شود که نتایج دو مدل DEA-1 و DEA-3 مشابه می‌باشند، زیرا در حالت CRS نتایج دو مدل ورودی‌گرا و خروجی‌گرا مشابه می‌باشد.

شکل ۲. درجات کارایی حاصل از مدل‌های مختلف در سال ۱۳۸۳ (DEA-۱ تا DEA-۸)

برای تصدیق و تعیین اعتبار مدل‌های DEA و COLS بکار می‌روند، در شکل ۴ نمایش داده شده‌اند.

۴. ترکیب نتایج مدل‌های DEA و COLS توسط مدل PCA

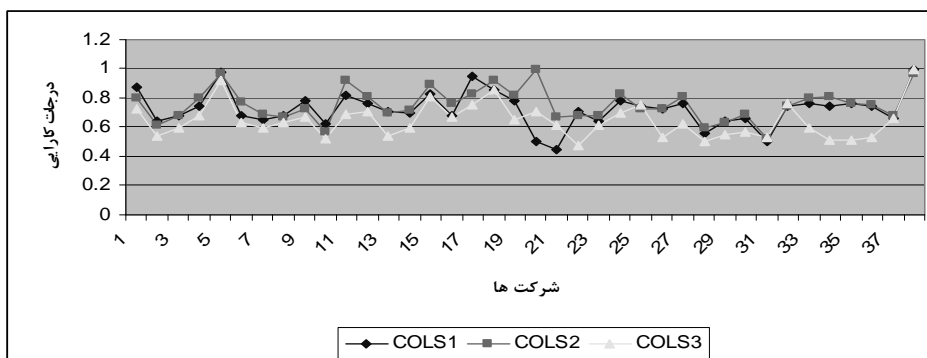
برای ترکیب درجات کارایی حاصل از روش‌های DEA و COLS و بدست آوردن رتبه نهایی مربوط به هر شرکت، از روش PCA استفاده می‌کنیم. در جدول ۵ خلاصه‌ای از نتایج حاصل از روش‌های DEA و COLS در حالت پنج متغیره نشان داده شده‌اند که این درجات کارایی بعنوان شاخص‌های ورودی برای PCA-5 عمل می‌کنند. مدل PCA-5 مدلی است که شاخص‌های ورودی آن، درجات کارایی حاصل از مدل‌های DEA-1، DEA-2، DEA-3، COLS-1 و COLS-2 می‌باشند. توجه شود که بدلیل مشابهت نتایج حاصل از دو مدل DEA-1 و DEA-3 فقط از یکی از آنها استفاده شده است.

درجات کارایی مدل COLS-3 هم مانند مدل COLS-2 بدست می‌آیند. نتایج این مدل‌ها برای سال ۱۳۸۳ در شکل ۳ آمده است. میانگین درجات کارایی بدست آمده از مدل COLS-1 برای سالهای ۱۳۸۳ برابر با ۰/۷۲ می‌باشد که نشان می‌دهد شرکت‌های توزیع برق ایران در مجموع عملکرد مناسبی داشته‌اند. این مقادیر برای مدل COLS-2 و COLS-3 به ترتیب برابر ۰/۷۶ و ۰/۶۵ می‌باشند که نشان می‌دهند میانگین حاصل از دو حالت ورودی گرا و خروجی گرا بسیار نزدیک به هم می‌باشند. بعلاوه نتایج مدل COLS-3 نشان می‌دهد که میانگین درجات کارایی شرکت‌های توزیع برق ایران ۰/۶۵ می‌باشد که کمتر از مقادیر میانگین دو مدل اولی است و این نتیجه تأثیر انتخاب متغیرها را بر جواب‌های حاصله نشان می‌دهد. همانطور که قبلاً اشاره شد، در این بخش چهار مدل PCA مورد استفاده قرار گرفته‌اند. نتایج حاصل از این مدل‌ها که

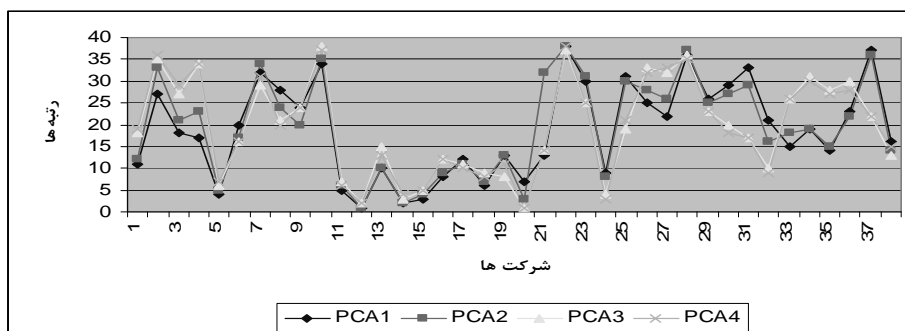
جدول ۴. پارامترهای تخمین زده شده در روش COLS

COLS-3			COLS-2			COLS-1		
آزمون t	مقدار	پارامتر	آزمون t	مقدار	پارامتر	آزمون t	مقدار	پارامتر
۴.۲۳ ^{xxx}	۱۹.۵	β_0	-۰.۳۰	-۰.۹۹	α_0	۱.۲۳	۲.۰۸	α_0
۰.۴۶	۰.۹۶	β_1	۴.۲۷ ^{xxx}	۴.۰۷	α_1	-۴.۵۸ ^{xxx}	-۳.۳۲	α_1
-۴.۲۸ ^{xxx}	-۵.۳۸	β_2	۲.۳۲ ^{xx}	۰.۶۳	α_{11}	۲.۵۳ ^{xx}	۱.۶۰	α_2
۱.۲۸	۱.۸۰	β_3	۲.۵۵ ^{xx}	۳.۷۳	β_1	۰.۴	۰.۰۷	α_{11}
۳.۸۲ ^{xxx}	۲.۳۸	β_{11}	۱.۴۴	۱.۲۷	β_2	-۰.۱۳	-۰.۰۳	α_{22}
۴.۶۰ ^{xxx}	۰.۹۸	β_{22}	-۶.۶۹ ^{xxx}	-۶.۵۲	β_3	۰.۷۳	۰.۱۳	α_{12}
۲.۱۳ ^{xx}	۰.۶۲	β_{33}	۲.۳۱ ^{xx}	۱.۳۵	β_{11}	-۲.۸۰ ^{xxx}	-۲.۸۱	β_1
-۲.۵۴ ^{xx}	-۰.۸۷	β_{12}	-۰.۷۵	-۰.۱۳	β_{22}	۵.۱۲ ^{xxx}	۳.۴۲	β_2
-۲.۸۹ ^{xxx}	-۱.۱۳	β_{13}	۲.۷۱ ^{xxx}	۰.۹۰	β_{33}	۰.۰۶	۰.۰۳	β_{11}
۱.۱۱	۰.۲۳	β_{23}	-۲.۶۵ ^{xxx}	-۰.۷۴	β_{12}	۱.۰۲	۰.۲۷	β_{12}
-	-	-	-۲.۹۸ ^{xxx}	-۱.۱۴	β_{13}	۰.۱۷	۰.۰۶	β_{13}
-	-	-	۴.۵۹ ^{xxx}	۰.۸۴	β_{23}	-۳.۶۷ ^{xxx}	-۰.۷۹	δ_{11}
-	-	-	۶.۵۲ ^{xxx}	۱.۵۷	δ_{11}	۷.۵۸ ^{xxx}	۱.۵۰	δ_{12}
-	-	-	-۴.۳۹ ^{xxx}	-۰.۸۲	δ_{21}	۲.۵۸ ^{xx}	۰.۴۳	δ_{21}
F=۳۲۲.۳۱ R ² =۹۵.۳% R ² (adj)=۹۵%			F=۲۰۹.۱۷ R ² =۹۵% R ² (adj)=۹۴.۶%			F=۳۹۴.۳۸ R ² =۹۷.۸% R ² (adj)=۹۷.۵%		

xxx معنی دار در سطح ۰.۰۱، xx معنی دار در سطح ۰.۰۵، x معنی دار در سطح ۰.۱

شکل ۳. نتایج مدل‌های COLS-1، COLS-2، و COLS-3 در سال ۱۳۸۳

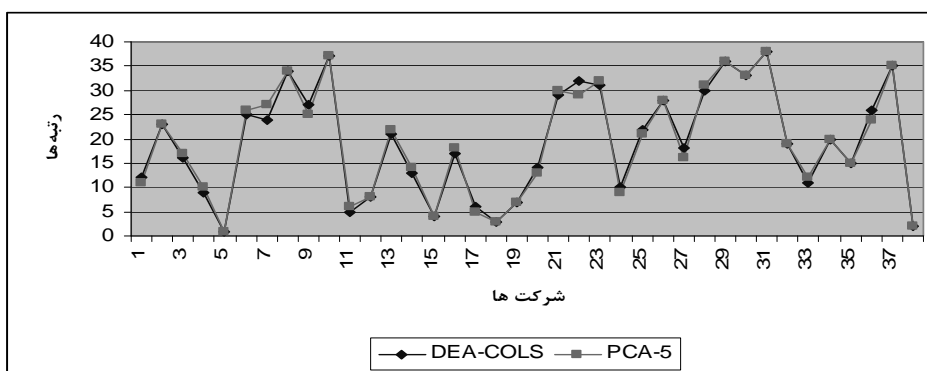
شکل ۴. درجات کارایی و رتبه‌بندی حاصل از مدل‌های PCA در سال ۱۳۸۳

جدول ۵. خلاصه‌ای از شاخص‌های مدل PCA-5 در سال ۱۳۸۳

انحراف استاندارد	میانگین	کمترین	
0.151	0.798	0.480	DEA-1
0.122	0.896	0.620	DEA-2
0.135	0.882	0.630	DEA-4

میانگین هندسی استفاده می‌شود که در این روش، رتبه‌بندی بر اساس میانگین هندسی درجات کارایی حاصل از روش‌های DEA و COLS صورت می‌گیرد. نتایج حاصل از دو روش فوق در شکل ۱۱ ذکر شده‌اند.

همانطور که گفته شد، درجات کارایی بالا بعنوان شاخص‌های ورودی در PCA مورد استفاده قرار می‌گیرند و در حقیقت افزایش هر کدام از این شاخص‌ها نشانه بهبود عملکرد شرکت می‌باشد. برای تصدیق و تعیین اعتبار نتایج حاصل از روش پیشنهادی از رویکرد

شکل ۵. درجات کارایی و رتبه‌بندی نهایی شرکت‌های توزیع برق ایران در سال ۱۳۸۳

مدل‌ها معنی‌دار نیست. مثلاً همبستگی اسپیرمن بین مدل‌های DEA-2 و COLS-1 معنی‌دار نیست. نکته مهم در جدول ۶ این است که همبستگی بین رتبه‌های روش پیشنهادی با همه مدل‌های قبلی معنی‌دار است و به همین دلیل برای جلوگیری از خطای رتبه‌بندی، استفاده از روش جدید پیشنهاد می‌شود.

ضریب همبستگی اسپیرمن بین روش پیشنهادی و استفاده از میانگین هندسی برابر ۰/۹۹۵ می‌باشد که این نتیجه نشان‌دهنده تصدیق و تعیین اعتبار روش پیشنهادی می‌باشد. در جدول ۶، ضریب همبستگی بین مدل‌های مختلف برای سال ۱۳۸۳ ذکر شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود، این مقدار برای بعضی از

جدول ۶. ضریب همبستگی اسپیرمن بین مدل های مختلف در سال ۱۳۸۳

PCA					COLS			DEA								
5	4	3	2	1	3	2	1	8	7	6	5	4	3	2	1	
۰.۹	۰.۵	۰.۵	۰.۸	۰.۸	۰.۵۶	۰.۷۶	۰.۵	۰.۴	۰.۶۶	۰.۴	۰.۶۶	۰.۷	۱	۰.۶۷	۱	DEA
۰.۷	۰.۳	۰.۴	۰.۵۶	۰.۶۳	۰.۳	۰.۵	۰.۳	۰.۷	۰.۴	۰.۸	۰.۴	۰.۹	۰.۶	۱	۲	
۰.۹	۰.۵	۰.۵	۰.۸	۰.۸	۰.۵۶	۰.۷۶	۰.۵	۰.۴	۰.۶۶	۰.۴	۰.۶۶	۰.۷	۱		۳	
۰.۸	۰.۴	۰.۵	۰.۶۴	۰.۷	۰.۴	۰.۶۷	۰.۴	۰.۷	۰.۵۶	۰.۷	۰.۵۶	۱			۴	
۰.۷	۰.۹	۰.۹	۰.۷	۰.۷	۰.۸	۰.۶۲	۰.۴	۰.۷	۱	۰.۴	۱				۵	
۰.۶	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۴	۰.۲	۰.۸	۰.۴	۱					۶	
۰.۷	۰.۹	۰.۹	۰.۷	۰.۷	۰.۸	۰.۶۲	۰.۴	۰.۷	۱						۷	
۰.۷	۰.۶	۰.۶۴	۰.۴	۰.۵	۰.۶۸	۰.۵	۰.۳	۱							۸	
۰.۶۷	۰.۳	۰.۳	۰.۵	۰.۵	۰.۵۶	۰.۷	۱								۱	COLS
۰.۸	۰.۵۶	۰.۵	۰.۷	۰.۷	۰.۶۶	۱									۲	
۰.۷	۰.۶۷	۰.۷	۰.۵	۰.۵	۱										۳	
۰.۸	۰.۷۶	۰.۷	۰.۹	۱											۱	PCA
۰.۸	۰.۸	۰.۸	۱												۲	
۰.۷	۰.۹	۱													۳	
۰.۶۷	۱														۴	
۱															۵	

۵. نتیجه گیری

در این مقاله، الگویی جامع برای ارزیابی عملکرد و رتبه بندی شرکت های توزیع برق ارائه شد. در رویکرد پیشنهادی، مدل های تحلیل پوششی داده ها بعنوان مدلی ناپارامتریک و حداقل مربعات معمولی تصحیح شده بعنوان مدلی پارامتریک، توسط مدل تحلیل مولفه های اصلی با هم ترکیب شدند تا رتبه های دقیق شرکت های توزیع برق بدست آید. در این روش، ابتدا درجات کارایی شرکت های توزیع برق با استفاده از مدل های DEA و COLS بدست آمدند و سپس جواب های حاصل بعنوان شاخص های ورودی در مدل PCA مورد استفاده قرار گرفتند. بعلاوه از میانگین هندسی درجات کارایی حاصل از مدل های مختلف DEA و COLS برای تصدیق و تعیین اعتبار روش پیشنهادی استفاده شد.

ضریب همبستگی اسپیرمن بین روش پیشنهادی و استفاد از میانگین هندسی برابر ۰/۹۹۵ می باشد که این نتیجه نشان دهنده تصدیق و تعیین اعتبار روش پیشنهادی می باشد. همچنین نتایج نشان داد که همبستگی بین رتبه های روش پیشنهادی با همه مدل های DEA، COLS و PCA بکاررفته معنی دار است و به همین

دلیل برای جلوگیری از خطای رتبه بندی، استفاده از روش جدید پیشنهاد می شود. برای تحقیقات آتی پیشنهادات زیر داده می شود.

- ۱- استفاده از مدل فوق برای صنایع دیگر
- ۲- استفاده از تکنیک های کیفی برای رتبه بندی و مقایسه نتایج آن با روش پیشنهادی
- ۳- تغییر متغیرها و شاخص های ارزیابی و اجرای مجدد مدل ها با شاخص ها و متغیرهای بیشتر
- ۴- استفاده از سایر روش های معروف تخمین کارایی نظیر SFA، برنامه ریزی پارامتریک خطی و ...
- ۵- نحوه استفاده از خروجی های این مدل در بحث تجدید ساختار صنعت برق و قیمت گذاری

مراجع

[1] Goto, M., & Tsutsui, M., "Comparison of Productive and Cost Efficiencies Among Japanese and US Electric Utilities". Omega, Int.J. Mgmt Sci. 26, 1998, PP. 177-194.

[2] Försund F.R., & Kittelsen S.A.C., "Productivity Development of Norwegian Electricity Distribution Utilities." Resource and Energy Economics 20, 1998, PP. 207-224.

- the Operational Research Society. 55, 2004, PP. 521-528.
- [12] Adler, N., & Golany, B., "Evaluation of Deregulated Airline Networks Using Data Envelopment Analysis Combined With Principal Component Analysis With an Application to Western Europe". European Journal of Operational Research. 132 (2), 2001, PP. 8-31.
- [13] Coelli, T.J., & Perelman, S., "A Comparison of Parametric and Nonparametric Distance Functions: With Application to European Railways". European Journal of Operations Research 117(2), 1999, PP. 326-339.
- [14] Banker, R.D., Charnes, A., & Cooper, W.W., "Some Models For Estimating Technical and Scale Inefficiencies in DEA". Management Science 30 (9), 1984, PP. 1078-1092.
- [15] Richmond, J., "Estimating The Efficiency of Production. International Economic Review". 15 (2), 1974, PP. 515-521.
- [16] Lovell, C.A.K., Richardson, S., Travers, P., & Wood, L.L. In: W. Eichhorn (Ed.), "Resources and Functioning's: A New View of Inequality in Australia, Models and Measurement of Welfare and Inequality", Springer, Berlin. 1994.
- [17] Coelli, T. D.S., Prasada Rao & Battese, G.E., "An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis. Kluwer Academic Publishers",. 1998.
- [18] Premachandra, I.M., "A Note on DEA VS. Principal Component Analysis: an Improvement to Joe Zhu's Approach". European Journal of Operational Research 132, 2001, PP. 553-560.
- [19] Jamasb, T., & Pollitt, M., "Benchmarking and Regulation: International Electricity Experience." Utilities Policy 9 (3), 2001, PP. 107-130.
- [3] Resende, M., "Relative Efficiency Measurement and Prospects For Yardstick Competition in Brazilian Electricity Distribution." Energy Policy 30, 2002, PP. 637-647.
- [4] Edvardsen, D.F., & Førsund, F.R., "International Benchmarking of Electricity Distribution Utilities". Resource and Energy Economics 25, 2003, PP. 353-371.
- [5] Giannakis, D., Jamasb, T., & Pollitt, M., "Benchmarking and Incentive Regulation of Quality of Service: An Application to The UK electricity Distribution Networks". Energy Policy 33, 2005, PP. 2256-2271.
- [6] Estache, A., Rossi M.A., & Ruzzier, C.A., "The Case For International Coordination of Electricity Regulation: Evidence From The Measurement of Efficiency in South America." Journal of Regulatory Economics 25:3, 2004, PP. 271-295.
- [7] Jamasb, T., & Pollitt, M., "International Benchmarking and Regulation: an Application to European Electricity Distribution Utilities." Energy Policy 31, 2003, PP. 121-130.
- [8] Zhu, J., "Data Envelopment Analysis VS. Principal Component Analysis: An Illustrative Study of Economic Performance of Chinese Cities". European Journal of Operation Research 111, 1998, PP. 50-61.
- [9] Bifulco, R., & Bretschneider, S., "Estimating School Efficiency: a Comparison of Methods Using Simulated Data. Economics of Education Review" 20, 2001, PP. 417-429.
- [10] Herrero, I., "Different Approaches to Efficiency Analysis". An application to the Spanish trawl fleet operating in Moroccan water. European Journal of Operational Research 167, 2005, PP. 257-271.
- [11] Cinca, C.S., & Molinero, C.M., "Selecting DEA Specifications and Ranking Units Via PCA." Journal of